

Sprog for begyndere

FORORD

Når vi i dette nummer af **Sprogforum** fokuserer på begynderundervisning i fremmedsprog og i dansk som andetsprog, sker det under mottoet „Begynderundervisning er mange ting“.

Ordet begynderundervisning kan fremkalde mange billeder: der er eksempelvis den tiårige der kommer til sin første engelsktime i 4. klasse for at blive undervist i dét sprog han allerede kender meget til fra sin hverdag. Eller der er den voksne indvandrerkvinde der skal lære dansk uden at have væsentlige erfaringer i at læse; hun kommer måske side om side med en anden indvandrer, f.eks. en kvindelig iransk læge, der fra sit medicinske studium er vant til at læse komplicerede tekster på engelsk og følgelig møder op med andre forudsætninger til danskundervisningen. Endelig kan der være de unge der med erfaringer fra folkeskolen eller de gymnasiale uddannelser kommer til en universitetsuddannelse i f.eks. japansk, og her møder et helt anderledes sprog og en meget forskellig kultur.

I disse eksempler er det umiddelbart forskellene der falder i øjnene. Situationerne synes så vidt forskellige; og her er endda kun nævnt et lille udsnit af de mange typer begynderundervisning der findes i fremmedsprog og andetsprog.

Der er imidlertid også ligheder; ellers ville det ikke give mening at udgive et temanummer om sprog for begyndere der favner så bredt som dette gør. Det er derfor en vigtig pointe at begynderundervisning i sprog kan dække over forskelle og ligheder og over en mangfoldighed af tilgange og prioriteringer.

Når vi taler om decideret sprogundervisning, er det for det første nødvendigt at gøre sig klart at vi må skelne mellem det at påbegynde *et sprogfag* og det at påbegynde selve *sprogtilegnelsen*. Sprogtilegnelsen er selvfølgelig en central del af sprogfaget, men et sprogfag rummer andre aspekter som også bør optræde i begynderfasen. I folkeskolen figurerer der f.eks. tre områder ved siden af selve tilegnelsen af sprog og kommunikative færdigheder: viden om sprog og sprogbrug, viden om sprogtilegnelse og indsigt i kultur- og samfundsforhold. Man kan f.eks. udmærket starte en sprogundervisning ved at tage udgangspunkt i elevernes forestillinger om målsproget, om hvor i verden/Europa det tales, hvordan det er i familie med dansk, hvordan det lyder osv. Eller man kan starte med at undersøge elevernes forestillinger om målsprogslandene og deres befolkninger eller måske med deres egne erfaringer fra rejser m.v.

Også selve sprogtilegnelsen kan tage mange forskellige udgangspunkter: Man skal måske starte med at lære nogle skrifttegn (som når danskere lærer japansk). Eller man kan lægge ud med at gætte sig til indholdet af avisartikler og dermed arbejde med beslægtede ord og 'falske venner' (dvs. ord der ligner hinanden i de to sprog, men ikke har samme betydning). Eller man kan tage et mere mundtligt udgangspunkt og øve sig i at tage kontakt og præsentere sig på målsproget.

I alle tilfælde er opstarten afhængig af de specifikke elevforudsætninger: er (nogle af) eleverne ægte begyndere eller 'falske begyndere' som f.eks. de fleste danske børn i forhold til engelsk? Er eleverne børn, unge eller voksne? Hvilken skolebaggrund har de? Hvilke mål og interesser har de selv i forhold til sprogundervisningen, både med hensyn til selve sproget og med hensyn til hvad de mener de vil kunne bruge det til i deres liv?

Hvilken afstand er der mellem dansk og målsproget eller for indvandrere / flygtninges vedkommende mellem modersmål og dansk? Kan man bygge på store ligheder i grammatik og ordforråd, som mellem de europæiske sprog af indoeuropæisk afstamning, eller skal man i gang med et meget anderledes sprog?

Og endelig, meget grundlæggende: Deler eleverne og læreren et sprog som de sammen kan bruge som kommunikationsredskab i sprogtilegnelsen (jvf. lejlighedsvis inddragelse af dansk i fremmedsprogsundervisningen i Dan-

mark)? Eller gør de det ikke, hvilket kan gøre opstartfasen meget vanskeligere (som det f.eks. gælder for det meste af danskundervisningen for voksne indvandrere og flygtninge)?

Forskelle og ligheder træder tydeligt frem i artiklerne i dette nummer.

Vi lægger ud med artiklen *Klare Mål og portefolier som nye omdrejningspunkter i tysk*. I artiklen beskriver og illustrerer **Hanne Thomsen** hvordan man i folkeskolens tyskundervisning i 7. klasse kan arbejde med Klare Mål og sprogportfolier så de bliver værdifulde redskaber i den enkelte elevs læringsproces.

Lisbeth Egerod Hubbard fortæller i *Fra en swahilistuderendes dagbog* levende om sin egen læringsproces udi swahili under sit ophold på Mellemfolkeligt Samvirkes kursuscenter uden for Arusha i Tanzania.

Med udgangspunkt i erfaringer fra gymnasiets franskundervisning for begyndere beskriver **Birte Dahlgreen** i *Fra mini til maxi. Fransk på gymnasiet* hvordan grammatikken kan integreres og gradvist assimileres, og belyser dette bl.a. ud fra den franske sætningsstruktur.

Aase Brick-Hansen argumenterer i *Engelsk fra ...?* med baggrund i en række udviklingsarbejder for tidligere engelsk i folkeskolen og underbygger sit standpunkt med eksempler fra sin egen undervisning i tidlig engelsk.

Bettina Brandt-Nilsson redegør i *On commence en français !* for de tanker og

overvejelser om en tidssvarende begynderundervisning der ligger til grund for udviklingen og udarbejdelsen af et begynderensystem til franskundervisningen i folkeskolen.

I forlængelse af denne artikel bringer vi nogle udvalgte citater, hvor elever beskriver deres oplevelse af de allerførste timer i fransk og engelsk.

Lars Knudsen fortæller i *Analfabet & Begynderundervisning* om sin tilgang til undervisning i dansk som andetsprog for voksne på et hold med mange dårligt læsende begyndere.

I *Når voksne skal lære fremmedsprog* diskuterer **Vibeke Damlund** alder, modenhed og kompetencer som væsentlige faktorer der bør præge tilrettelæggelsen af voksenundervisningen. Med basis i engelskundervisning for voksne beskriver og eksemplificerer hun aspekter af et særligt samspil mellem

sprogindlæring og identitetsforanderende processer.

Japansk for begyndere. Man skal helst være bidt af tegn er **Kirsten Haastrups** interview med Lisbeth Olsen og Helene Egerod hvori der gives et nuanceret billede af japanskstudiet på Handelshøjskolen i København - set fra såvel underviserens som en studerendes perspektiv.

Og endelig er nummerets kronik denne gang skrevet af **Bergthóra Kristjánsdóttir**. I *Sprogstimulering af tosprogede småbørn - en dansk version af Head Start* ser hun kritisk på de aktuelle begrænsninger af tilbud om modersmålsundervisning i skolen og erstatninger med sprogstimulering af småbørn i førskolealderen - bl.a. ved at relatere dette til erfaringer fra amerikanske *Head Start*-programmer.

REDAKTIONEN
